

ardnjava Nemcev zoper Slovence) niso pustili niti ne slovenskih govorov v cerkvi razen beguncem. Velike sitnosti so imeli prireditelji slovenskih zabav, in v zadnjem času se je cel Gradec pohujševal, ker so nekatere stranke dobile po pomoči kavine karte z dvojnimi, torej tudi s slovenskim besedilom. Groza!

Nemci nas torej ne marajo, a da bi bili Nemci za-se in mi za-se, to se pravi, da bi mi Jugoslavo imeli avtonomijo, tega pa tudi nečejo. Toda vsak treznomislec človek mora spoznati, da tako ne more več iti dalje. Razmere med nami in Nemci se morajo izpremeniti. Ni mogoče, da bi nas po vojski še dalje izzivala ptujška mestna družba s svojim Ornikom, Linhartom, Slavicom itd. Ni mogoče, da bi Súdmarka in Schulverein še dalje ogrožala naš narodni obstoj! Mi sicer nečemo nobenega, pa prav nobenega nemškega otroka, a tudi niti en slovenski otrok se ne sme izgubiti v nemškiholah. Kar spada k vaši kulturi, to imejte, Nemci, le sami. Kar pa je naše, to mora tudi ostati naše. Tudi tega nečemo Slovenci, da bi nas po vojski še dalje sekiralo nemško uradništvo. To je izključeno. Raznih obubožanih nam sovražnih grofov, baronov, vitezov, „plemenitih von“ in „kurzovcev“ je naše dobro ljudstvo do grla sito. Naš kruh jedo, a z nami nečejo čutiti, zato naj grejo tja, kamor spadajo.

Slovenci hočemo po vojski imeti mir tudi s svojimi sosedi. To pa je mogoče samo s tem, če dobi naš narod avtonomijo. To je vsakemu jasno, zato se domo zavzemali in borili za avtonomijo tako dolgo, da jo dobimo. Pisec teh vrst biva med ljudstvom in vsak dan občuje z ljudstvom, zato ve, kako naš narod hrepeni po tistem času, ko bo prost nam nasprotnih, nadutih uradnikov! Zato je ljudstvo neizmerno navdušeno za samoupravo. In na Slovenskem ni več mogoč narodnjak, ki bi bil proti avtonomiji. Enako navdušeni so naši vojaki po frontah. Njih narodni ponos se je visoko povzdignil. Pred par dnevi mi je pisal eden med drugim te-le besede: „Upam na boljše čase za Slovence in sploh za Jugoslavo. Dovolj časa je bil naš narod v suženjstvu in pod nadvlado tujih narodov. Toda vojna nas je prebudila. Bog daj, da bi minuli kruti vojni časi in bi mi Slovenci živeli v naši mili avtonomni domovini pod vladjo blagega cesarja Karla!“ Nemci, čujte besede našega vojaka: „vojna nas je prebudila!“ Da, vojna je nas prebudila, vojna je silno povzdignila narodno zavest; naši vrli sinovi se v tej vojni izvrstno borijo in kot plačilo za zvestobo hočemo in moramo mi imeti narodno avtonomijo.

Kdo je v službi nasprotnikom?

Razmere pred in med vojsko, ko so se naši narodni nasprotniki kakor stekli vrgli na slovensko ljudstvo ter mučili in zapirali njegove najboljše sinove, blatili ga in obrekovali, kratili mu vsako naj-nostavnejšo pravico ter grozili s še hujšimi nasilji, so našim voditeljem in ljudstvu samemu odprle oči. Nedvomno so te razmere pokazale, da je sedanji položaj našega naroda nevzdržljiv, da mu je v njem nemogoč razvoj in obstoj, da nima od Nemcev in od vlade, ki je popolnoma zaslužjena najstrastnejšim nemškim hujskačem in nestrpnežem, nobene pravice

binske vjetnike, pa smo gladili one gospode s tolažbo: Naj potrpijo, ker hodijo tudi Rusi po dveh in imajo oči! Predstojniki so si razlagali naše izgovore na drugo plat: da mi ne patruliramo, ampak čepimo mirno v svojih postojankah, ne meneč se za roparstvo kradljivca Rusa. Zapovedali so majorju, da mora poslati v vas za celo noč najzanesljivejšega ohranja s 60 možmi, da stražijo in pretaknejo celo selo. Major je poveril to težavno in nevarno nalogo seve — meni!

Sem si odbral 60 mož, same udane Slovence, ki so mi sledili prostovoljno in bili veseli, da so budo v vasi skozi noč vsaj do dobra ogreli. Vzal sem s seboj tudi nekaj raket, katere sem hotel spustiti v zrak, če bi nas Rusi slučajno napadli, da mi prihitijo pomoč od naše strani.

V zimsko večernem mraku smo se podali na to pot. Vas leži v dolini tako blizu, da bi dokljali iz hriba v njo prav lahko. Mi smo pa rili in razmetavali sneg 2½ ure, predno smo dosegli prve hiše. 40 mož je zasedlo obzidje krog cerkve, katere je bilo še najbolj pripravno za obrambo; z 20 vojakov sem se pa podal po vasi, da bi iztkal za Rusi. Vse do zadnje bajte smo pretaknili; niti eden Moskal se ni potikal tedaj po vasi.

Po končani patrulji sem se vrnil v župnišče k že omenjeni župnikovi družini, kjer se me nad vse gostoljubno sprejeli. Gospa mi je pravila, da se je mudil pred dobre pol ure pri njih z močne patrulje ruski praporščak, ki je pa popihal, kakor hitre se mu javili vojaki naš prihod.

Nato smo se prepatrulirali vsake druge ure celo vas brez najmanjšega uspeha. Mene je lomila nevolja, ker se nismo srečali z nobenim Rusom; vojaki so bili zadovoljni, ker so dobili pe bajtah dobrega Krompirja in so se pogreli.

Ob 7. uri zjutraj smo se podali za mučen perat. Dospeli smo do naših postojank neovirane in nezotene od sovražnika. Prvi od naših častnikov, ki

pričakovati, saj niti tega, kar nam temeljne postavbe naše države jamčijo pravice, noče dati. Se črv v prahu, vsaka stvar božja ima svoje pravice, za nas pa jih ne bi bilo? Vsaka stvar brani svoje življenje, svoj obstoj, in mi, naš slovenski narod tega ne bi smel? Zvesto je dajal naš narod državi vse, kar ji je dolžan in še več, ali nima zato tudi on kake pravice v njej, ali nima on od države ničesar tirjati?! Da bi se mogel svobodno razvijati v avstrijski državi, da bi mogel si pripraviti boljšo bodočnost, da bi nehali vedni boji z Nemci in Madžari za obstoj, da bi torej prišli mirnejši časi brez narodnih bojev, zato so naši zastopniki dne 30. junija 1917 ob otvoritvi državnega zbora izjavili, da je naša poglavitna zahteva: Slovensko-hrvatski narod naj se združi v eno državno skupino, katere vladar bodi naš cesar Karol I. Svoje srečo išče ta narod pod žezlom habsburških vladarjev, a ne kot hlapec drugih, slučajno večjih narodov, ampak kot enakoveren brat drugih avstrijskih narodov. Svoje domače razmere, svoje urade in Sole, svoje gospodarstvo hoče sam voditi in upravljati. To je nekaj tako naravnega in pravičnega, da se le nespamet in hudobna volja mora nad tem spodtikati. Kar je osebna svoboda za posameznega človeka, to je narodna svoboda za celi narod. Odpravljen je suženjski stan med ljudmi, naj ne bo tudi brezpravnih, zaslužjenih narodov, naj se tudi narodom podeli možnost za svobodni razvoj.

Ker pa nasprotniki stvarnih ugovorov zoper združitev vseh po raznih deželah razkosanih delov našega naroda nimajo in seveda ne morejo imeti, zato pa prihajajo po svoji stari navadi s sumničeni, podtikani in obrekovanji. Ker nasprotniki Nemčije, Francozi in Angleži, pravijo, da zahtevajo, naj se tudi malim narodom da svoboda, samoodločitev, trdijo naši ljubi nemškutarji, da smo mi v službi naših sovražnikov, Francozov in Angležev. Če ti kaj pametnega in pravičnega zahtevajo, ali je potem v njihovi službi, če tudi to zahteva, ker je tako prav in pametno? Če bi sovražniki rekli: sneg je bel, ali je v njihovi službi, kdor bi tudi isto trdil? Potem je pa tudi v angleški službi nemški cesar Viljem, ki je o veliki noči letos naznanil, da hoče, da se nemška, pruska ustava demokratizira, ljudstvu da več pravice in večji upliv na vlado kot dosedajna ententa, Francozi in Angleži zahtevajo isto! G. Linhart od „Stajersa“, primi na prihodnjem zborovanju Viljema pruskega za ušesa, ker je — po čudni zahtevi svoje pameti — v službi svojih največjih sovražnikov, saj zahteva, hoče isto kot oni. V isti službi sovražnikov je potem tudi večina nemškega državnega zbora, ker zahteva, naj se ustava v Nemčiji spremeni tako, da bode ljudstvo imelo v javnih zadevah moč in upliv. Ravno ista pa je zahteva sovražnikov. V angleški službi je potem tudi naš cesar, ker hoče dati ljudstvu več pravice in narodom enakopravnost, kar hočejo tudi sovražniki, da se zgodi. V angleški službi je potem tudi naša vlada, ker zahteva, da mora — ne lastni narodi, ampak — Albanija postati samostojna, ljudstvu albanskemu se mora dati svoboda in prost razvoj. In mi ne zahtevamo ničesar drugega, kakor zahteva naša vlada za Albanijo, razun da hočemo biti v Avstriji in pod habsburškim vladarjem. Kar hoče naša vlada priboriti z velikimi žrtvami tujemu, divjemu narodu brez enotnega jezika in brez kulture, to vendar gre po vsej pravici tudi nam. V službi sovražnikov so tisti Nemci in njih podrepniki, ki hočejo obdržati krivične razmere v Avstriji, ki hočejo

nas je srečal, je bil nadporočnik, bataljonski adjutant. Radovedno me je vprašal: Kako se nam je godilo? Pa sem ga potegnil, češ: Da so nas Rusi potipali in izgubil sem štiri mrtve. Klali in streljali smo se, da groza in strah! Nadporočnik je še menil, zakaj nisem spustil raket, ker bi mi bila prišla na pomoč kar cela kompanija. Smehoma sem mu še raztolmačil, da so mi padle rakete v sneg, se zmočile in se niso hoteli užgati. Nato sva se ločila, on k bataljonu, jaz k polkovnemu Stabu.

Doma sem pa povedal vse pe resnici, da nismo videli, ne vjeli prav ničesar. Črna kuga! Ta blebetavi nadporočnik je raztrebil moje povest v strašnih slikah svojemu majorju, ki je na mestu telefoniral to moje izmišljene junaštvu gospodu brigadirju, mojemu dobremu prijatelju — Haussteinu.

Seveda je prejel general tudi od regimenta resnično poročilo o ničevem pohodu. Gospod pri brigadi je primerjal obe poročili in hajd z menoj na raport! Saperlot! Grelo me je, ko sem korecal pred samega generala, ki me je že pestil in mrovaril dvakrat. Prepričan ter uverjen sem bil, da tokrat se ne izmuznem brez kazni.

Govoril sem pri raportu po resnici brez izgovora in kake olepšave. Rohnel je gospod v mene po lintversko in me zmerjal za blebetavo baburo, ki ne zasluži naslova: vojni kurat. Tako je kričal in besnel, da je v jezi pozabil me kaznovati. Proti koncu te nezabne generalske pridige, kateri bi imela kot pečat slediti ostra kazen, so poklicali generala k telefonu. Oh, kako sem se oddahnil, ke je stopil gospod v drugo sobo; jaz pa smuk skozi druzi čuri na — preste . . .

Dospelvi v domačo kolibo, me je že čakal tuzkaj major od bataljona, ki je bil telefoniral moje lahkomišelnost izmišljotino brigadi. Zehtal in pral me je že ta, ne pe bratske, ampak prav na ostre, predstojniške ubrane.

slabejše tlačiti, jim vzeti jezik na zemlji, kar je zoper božje, nanavne in državne postavbe. Dokler bodo Nemci in Madžari take krivične razmere hoteli ohraniti v Avstriji, tako dolgo bodo se sovražniki hoteli vmešavati v naše avstrijske razmere, tako dolgo je otežkočeno deajo za mir. Če pa bodo avstrijski narodi dobili pravice, ki jim grejo, če bodo svobodni in jim bo omogočen vsestranski razvoj, in močnejši narodi ne bodo manjših in slabejših stiskali, potem sovražniki ne bodo imeli povoda, se v naše razmere vtikati, ugled Avstrije se bo vzdignil, njeni narodi ji bodo udani in zvesti, ker jim ni več mačeha, ampak mati, ki ljubi vse svoje otroke enako, njena moč bo rasla, spoštovana in upoštevana bo v krogu svetovnih držav. Če torej zahtevamo svobodo za svoj narod, ni to zahteva, ki je koristna samo za naš narod, ampak je tudi v korist Avstrije, v korist stalnemu miru med narodi in državami. Če bodo narodi v Avstriji svobodni in zadovoljni, bode na Avstriji imel celi svet vzgled, da je — kakor je zapisano nad vhomom v cesarski grad na Dunaju — pravičnost temelj državam. Naša zahteva ni torej v službi sovražnikov, ampak v službi Avstrije in pravičnosti.

Naše žrtve za domovino.

Dne 2. julija smo z vojaško častno četo pokopali 20letnega fanta Franca Jurjoviča iz Paričnjaka pri Kapeli blizu Radgone. Umrl je bil zaveden katoliško-narodni Slovenec. Lahka mu naj bo domača slovenska zemljica!

Dne 7. avgusta je Zemljičeva obitelj v Skorišnjaku pri Leskovcu dobila poročilo, da je sin, oziroma brat, dne 28. julija ob ¼12. uri ponoči na rumunski fronti, na sedmograških hribih, položil svoje mlado, nadebudo življenje na oltar ljube domovine. Sovražna granata mu je predrila njegovo mlado dobro srce. Izdihnil je z vsklikom „Jesus.“ Bridka izguba za vse. Saj je bil ponos in upanje dobrih staršev, ud Marijine družbe, Bralnega društva, kjer je tudi v igrah nastopil. Ljubi Bog ga je vzel k sebi, da bi mu prihranil nadaljno trpljenje. Tako pa, Jože, spavaj sladko v tuji zemlji! Čeprav Ti ne bo ljubeča roka sadila rožice na prezgodnji grob, čeprav ga ne bodo močile solze ljubečih src, ga bo vendar kinčala zelena lavorika. Rojen si bil v slovenski zeleni Stajerski, sedaj počivaš pa na visokih zelenih ogrskih gorah.

Nepričakovano hūd udarec je zadel soprogo krojaškega mojstra Ano Petek v Vodranci h pri Sv. Bolfenku na Kogu. Padel ji je dne 2. t. m. njen mož, star 45 let. Bil je zelo priljubljen pri svojih domačih, kajti bil je dober in skrben gospodar in priden krojaški mojster. Zapušča ženo s petimi nepreskrbljenimi otroki. Stotnijski poveljnik je poslal vdovi ljubeznjivo pismo, v katerem hvali padlega kot vrliga slovenskega junaka. Poslal ji je znesek 210 K, katere so zbrali častniki in tovariši padlega.

Od strupenega plina zadet je padel dne 13. maja t. l. junaške smrti za cesarja in domovino na italijanskem bojišču v najlepši mladeniški dobi 20 let posestniški sin Gregor Konečnik iz Smihela nad Mozirjem. Bil je blagega in miloljubnega značaja. Bil je izobražen mladenič. Njegovo veselje je bilo čitati dobre knjige in časnike.

Komaj me je izpustil ta, je lopnil po meni z ukorom naš major, poveljnik regimenta.

Tri jezične kolajne so mi obesili en dan, ker sem gazil kot volk po snegu, bedel celo noč in patruliral vestno, da bi mi ne bila ušla niti miš. Dobro, da sem bolj lahkomišelnost odpuščivega srca, sicer bi bil utonil v zamerljivosti vsled treh predstojniških batin. Oduševam gospodom, da me le zapri niso. One nepremišljene farbarije pa se pozneje nisem kesal, ker je rodila ta hvalevredni sad, da me niso več podili v sneg, v noč na patrulje lovit roparskih Rusov.

Za dva dni po tem dogodku so zapovedali višji gospodje, da mora drug, bolj resnicoljuben častnik s patruljo pri belem dnevu v selo. Opaziti je bilo, da so si izkopali Rusi iz postojank do prve hiše v selu predor pod snegom. Ta hiša je bila pozidana nekaj korakov izven vasi bolj na samem. Kakih 80 Rusov se je prikradlo po sneženem predoru v hišo. Naš nadporočnik je udri za njimi, da jih obkolji in zajame v samo nastavljeni pasti. Res, posrečilo se mu je, da je došel neopažen do hiše. Stojč skoraj na cilju, da ujame celo tolpo reparjev, je napravil v neprevidnosti napako, ki je imela strašne posledice. Mesto da bi hišo obkolil in pozval sovražnika k predaji, se je podal s patruljo v hišo. V trenutku, ko so stopili naši v vežo, se je priklatil po predoru s hriba močan sovražen oddelek, ki se je ovil bliskoma okrog hiše.

Vnel se je sedaj srdit boj, klanje in zaorilo je vpitje kot nekoč pri Grodeku. Rusi in mi smo se pa vsuli radovedno na postojanke, da si ogledamo izid tega izvanredno čudnega spopada. Strelci so sikali iz in v hišo, udrihanje s puškinimi kopiti in krik borečih ter umirajočih je odmeval daleč na okrog. Rusi, ki so bili v hiši, se niso predali, pa tudi naši ne. Sovražnik, ki je obkoljeval hišo, je streljal pri oknu, pe hiši pa so se zbačali ter pehali naši in Rusi z bajoneti.